
Dostosowanie wymagań edukacyjnych z języka obcego do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych uczniów w młodszym wieku szkolnym na podstawie diagnozy psychologiczno-pedagogicznej

Adaptation of educational requirements for foreign languages to individual developmental and educational needs as well as psychophysical abilities of lower primary pupils on the basis of a psycho-pedagogical diagnosis

Weronia Król-Gierat
Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji
Narodowej w Krakowie

Abstrakt

Zgodnie z wytycznymi ministerialnymi nauczyciele języków obcych są obowiązani dostosować wymagania edukacyjne do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych uczniów. Przełożenie zaleceń poradni psychologiczno-pedagogicznych (PP) na określone zadania należy do nauczyciela i konkretyzuje się podczas bezpośredniego kontaktu z podopiecznym w szkole, przy czym zaplanowane działania muszą zapewniać realizację podstawy programowej. Interpretacja orzeczeń czy opinii psychologiczno-pedagogicznych może przysparzać trudności nauczycielom nieposiadającym wykształcenia w zakresie pedagogiki specjalnej. Wychodząc naprzeciw ich potrzebom, niniejszy artykuł odnosi się do przełożenia biurokratycznej pracy na praktykę zawodową.

Słowa kluczowe: język obcy, nauczyciel języka obcego, wymagania edukacyjne, specjalne potrzeby edukacyjne.

Abstract

According to ministerial directives, foreign language teachers are obliged to adapt educational requirements to pupils' individual developmental and educational needs as well as psychophysical abilities. Translating recommendations of psycho-pedagogical service centres into specific tasks is teachers' responsibility and is brought into fruition while being in direct contact with pupils in their charge. At the same time, the planned actions have to ensure the realization of the core curriculum. The interpretation of psycho-pedagogical statements or opinions may cause difficulties for teachers not qualified in special education. Making an effort to meet their needs, the present article focuses on translating bureaucratic paperwork into teaching practice.

Key words: foreign language, foreign language teacher, educational requirements, special educational needs.

Wstęp

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 roku zmieniającym rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz.U. z 2010 nr 228 poz. 1491), nauczyciel jest obowiązany dostosować wymagania edukacyjne do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia posiadającego orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, orzeczenie o potrzebie indywidualnego nauczania lub opinię poradni psychologiczno-pedagogicznej (PP), w tym poradni specjalistycznej, jak również ucznia nieposiadającego orzeczenia lub opinii, który objęty jest pomocą psychologiczno-pedagogiczną w szkole. Obowiązek ten muszą spełniać wszyscy nauczyciele, a więc również nauczyciele języków obcych nowożytnych na I etapie edukacyjnym. Poradnie PP dokonują diagnozy i dają ogólne zalecenia odnośnie do pracy z dzieckiem na podstawie przeprowadzonych badań. Na przykładzie diagnoz PP uczniów w młodszym wieku szkolnym zostanie prześledzony proces pracy pedagogów podczas

opracowywania indywidualnych wymagań edukacyjnych, jak również zostaną wskazane konkretne rozwiązania zaproponowane przez nauczycieli języka angielskiego.

Podstawa programowa

Głównym zadaniem nauczyciela języka angielskiego na I etapie edukacyjnym jest wspomaganie dzieci w porozumiewaniu się z osobami, które mówią innym językiem. Podstawa programowa edukacji wczesnoszkolnej w zakresie języka obcego nowożytnego wskazuje na umiejętności, jakie powinien nabyć uczeń kończący daną klasę (Szpotowicz, 2011: 27¹). I tak uczeń kończący klasę I powinien rozumieć proste polecenia i właściwie na nie reagować, umieć nazywać obiekty w najbliższym otoczeniu, recytować wierszyki i rymowanki, śpiewać piosenki z repertuaru dziecięcego oraz rozumieć sens opowiedzianych historyjek, gdy są wspierane obrazkami, gestami, przedmiotami. W klasie II dzieci doskonalą zdobyte umiejętności i pogłębiają swoją wiedzę. Uczeń kończący klasę III powinien z kolei wiedzieć, że ludzie posługują się różnymi językami i że chcąc się z nimi porozumieć, trzeba nauczyć się ich języka; powinien reagować werbalnie i niewerbalnie na proste polecenia nauczyciela; rozumieć wypowiedzi ze słuchu (rozróżniać znaczenie wyrazów o podobnym brzmieniu, rozpoznawać zwroty stosowane na co dzień i potrafić się nimi posługiwać, rozumieć ogólny sens krótkich opowiadań i baśni przedstawianych także za pomocą obrazów, gestów, oraz rozumieć sens prostych dialogów w historyjkach obrazkowych, także w nagraniach audio i video); czytać ze zrozumieniem wyrazy i proste zdania; zadawać pytania i udzielać odpowiedzi w ramach wyuczonych zwrotów; recytować wiersze, rymowanki i śpiewać piosenki; nazywać obiekty z otoczenia i opisywać je; brać udział w miniprzedstawieniach teatralnych; przepisywać wyrazy i zdania; korzystać ze słowników obrazkowych, książeczek, środków multimedialnych; współpracować z rówieśnikami w trakcie nauki.

1 Zob. załącznik nr 2 do Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 roku w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół.

Nauczyciele języków obcych w szkołach państwowych powinni z jednej strony zapewniać realizację podstawy programowej, a z drugiej indywidualizować proces nauczania oraz dostosować wymagania edukacyjne do potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych poszczególnych uczniów.

Dokumentacja szkolna

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 2 sierpnia 2013 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w specjalnych przedszkolach, szkołach i oddziałach oraz w ośrodkach (Dz.U. z 2013 poz. 958) obliguje zespół nauczycieli, pedagogów i innych specjalistów pracujących z uczniami posiadającymi orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego do opracowania dla każdego z nich indywidualnego programu edukacyjno-terapeutycznego (IPET-u), który będzie uwzględniał zalecenia poradni psychologiczno-pedagogicznej oraz będzie dostosowany do ich indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych. Celem drugiej, terapeutycznej części IPET-u, jest „zwiększenie efektywności uczenia się oraz wszelkie działania usprawniające funkcjonowanie społeczne i poznawcze ucznia możliwe do osiągnięcia w wyniku właściwie zorganizowanej pracy w szkole” (Karpińska-Szaj, 2013: 49). Indywidualne programy opracowuje się po dokonaniu wielospecjalistycznej oceny poziomu funkcjonowania ucznia (WOPFU). W pracach zespołu uczestniczą także nauczyciele języków obcych.

Analiza dokumentacji konkretnych przypadków

Główna część artykułu poświęcona zostanie analizie dokumentacji trzech konkretnych przypadków uczniów w wieku wczesnoszkolnym, których imiona na potrzeby niniejszego studium zostały zmienione z uwagi na ochronę danych osobowych. Wybrane przypadki to dzieci z różnymi dysfunkcjami uczęszczające do jednej z krakowskich szkół integracyjnych, dla których dokumentacje zostały opracowane mniej lub bardziej szczegółowo. Kryterium szczegółowości obrano za kryte-

rium kolejności prezentacji przypadków, by pokazać, jak różne bywa podejście nauczycieli do kwestii formalnych i biurokracji, które z pewnością wymagają włożenia dodatkowego wysiłku, ale też nie są bezpodstawne. WOPFU oraz IPET mogą być dla nauczycieli cenną pomocą pod warunkiem, że nie są jedynie kopiowaniem informacji zawartych w orzeczeniach poradni, lecz wnoszą nowe wskazania i wyznaczają kierunki pracy w poszczególnych obszarach edukacyjno-terapeutycznych.

Klimek

Klimek to chłopiec, któremu wydano orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego na czas nauki na I etapie edukacyjnym z uwagi na zagrożenie niedostosowaniem społecznym. Diagnoza poradni psychologiczno-pedagogicznej z 2011 roku wskazuje na zaburzenia zachowania. Chłopiec ma jednoroczne opóźnienie organizacyjne (po odroczeniu obowiązku szkolnego). Klimek wychowywany jest w trudnych warunkach mieszkaniowych i materialnych, w rodzinie wielodzietnej, aktualnie zrekonstruowanej. W dzieciństwie doznał przemocy ze strony ojca. Badaniem psychologicznym stwierdzono przeciętny poziom ogólnego rozwoju umysłowego, wolne tempo pracy, trudności w zakresie wymowy, deficyty rozwojowe, niskie możliwości uczenia się i zapamiętywania, męczliwość. W relacjach rówieśniczych chłopiec bywa niespokojny, jest skłonny do zachowań agresywnych, konfliktowy, sprawia szereg problemów wychowawczych. Klimek manifestuje trudności w dostosowaniu się do reguł grupowych, nie reaguje na uwagi nauczyciela. Uczeń na lekcji ma kłopoty z koncentracją i nie zawsze spełnia polecenia nauczyciela, ale jego frekwencja w szkole jest bardzo dobra. Przy odpowiednim motywowaniu chłopiec jest chętny do prac porządkowych, pomocy, działań na rzecz innych.

W roku 2012/2013 zespół szkolny pracujących z Klimkiem opracował dla niego IPET będący ogólnym zestawem wskazań nakierowanych na niwelowanie trudności rozwojowych i edukacyjnych chłopca:

Dostosowanie sposobu sprawdzania i oceniania ucznia :

- sprawdziany dostosowane do możliwości ucznia — odczytywanie poleceń przez nauczyciela, dodatkowe wyjaśnianie, naprowadzanie pytaniami pomocniczymi;

- odmienne kryteria oceniania prac pisemnych — kaligrafii i poprawności zapisu pod kątem czytelności i estetyki pisma;
- ocenianie w celu motywowania.

Dostosowanie warunków kształcenia, metod i form pracy:

- wydłużenie czasu wykonywania zadań;
- dostosowanie długości czytanych tekstów, skracanie lub wybieranie najistotniejszego fragmentu;
- opracowywanie krótszych notatek z lekcji;
- stosowanie dodatkowych pytań pomocniczych, naprowadzających, sprawdzających;
- stosowanie dużej liczby wzmocnień pozytywnych;
- bieżąca pomoc ze strony nauczyciela, bardzo częste monitorowanie pracy ucznia.

Powyższe wskazania są obowiązujące dla wszystkich nauczycieli i specjalistów. Choć nie wyszczególniono odrębnych wskazówek wspierających nauczycieli języka obcego, to jednak wydaje się, że ich uniwersalność pozwala na zastosowanie również w trakcie zajęć obcojęzycznych.

Monika

Monika to dziewczynka, której wydano orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego na czas nauki na I etapie edukacyjnym z uwagi na upośledzenie umysłowe w stopniu lekkim. Z diagnozy poradni psychologiczno-pedagogicznej z 2011 roku dowiadujemy się, że pozostaje ona pod opieką pedagogiczną od 2009 roku i również została odroczone od obowiązku szkolnego w roku 2009/2010. Dziewczynka uczestniczyła systematycznie w terapii pedagogicznej na terenie poradni. Badanie psychologiczne wykazało obniżenie możliwości intelektualnych do poziomu upośledzenia umysłowego w stopniu lekkim, nieharmonijność rozwoju psychoruchowego na niekorzyść skali słownej, bardzo poważne problemy w uczeniu się i zapamiętywaniu, wolne tempo pracy. Obecnie u Moniki występują zaburzenia uwagi. Uczennica jest niepewna siebie i szybko się zniechęca, napotyka trudności. Na zajęciach szkolnych dziewczynka jest mało zaangażowana. Rodzice wykazują zainteresowanie problemami córki, utrzymują stały kontakt z wychowawcą klasy.

W roku 2012/2013 zespół szkolny pracujący z Moniką opracował dla niej IPET², będący ogólnym zestawem wskazań nakierowanych na niwelowanie trudności rozwojowych i edukacyjnych dziewczynki:

Dostosowanie sposobu sprawdzania i oceniania ucznia :

- (...);
- przygotowywanie indywidualnych sprawdzianów i kartkówek;
- umożliwienie działania na konkretach;
- ocena osiągnięć uczennicy powinna uwzględniać nie tyle efekt, ile wkład, wysiłek, zaangażowanie, przygotowanie do lekcji.

Dostosowanie warunków kształcenia, metod i form pracy:

- (...);
- stosowanie metody polisensorycznego poznania.

Ponadto nauczyciel języka angielskiego pracujący z Moniką opracował dla niej osobny program na I etap edukacyjny z zastrzeżeniem, że na tym szczeblu uczennica realizuje podstawę programową kształcenia ogólnego zawartą w programie nauczania w zakresie dostosowanym do indywidualnych możliwości i potrzeb. Tabela poniżej prezentuje zakres dostosowania celów edukacyjnych oraz metod, form pracy i środków dydaktycznych zaproponowany dla zajęć z języka obcego.

2 (...) oznacza, że zespół szkolny wydał podobne zalecenia jak dla poprzedniego ucznia — Klimka.

EDUKACJA	Dostosowanie celów edukacyjnych	Dostosowanie metod, form pracy i środków dydaktycznych
Język obcy nowożytny — angielski	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> wymienia nazwy dni tygodnia, miesięcy; zna i wskazuje nazwy części ciała; nazywa kolory; posługuje się słownikiem dotyczącym: zjawisk pogodowych, przyborów szkolnych, jedzenia, ubrania, pomieszczeń; liczy do dwudziestu; odczytuje proste wyrazy; posługuje się zwrotami grzecznościowymi. 	Uczeń: <ul style="list-style-type: none"> korzysta ze słowniczków obrazkowych, książeczek; łączy podpisy z ilustracją; przepisuje wyrazy i zdania; śpiewa piosenki, recytuje rymowanki i wierszyki.

Tabela 1.

Dostosowanie w zakresie języka obcego nowożytnego — angielskiego dla Moniki.
(Źródło: opracowanie własne na podstawie IPET-u)

Mikołaj

Mikołaj to chłopiec, któremu wydano orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego na czas nauki na I etapie edukacyjnym z uwagi na autyzm. Diagnoza poradni psychologiczno-pedagogicznej z 2012 roku wskazuje na całościowe zaburzenie rozwoju. Chłopiec funkcjonuje na poziomie inteligencji przeciętnej w sferze pozawerbalnej. Rozwój mowy jest u niego zaburzony — nazywa niektóre rzeczy i czynności. Mikołaj rozróżnia kolory, układa historyjki obrazkowe, rysuje po śladzie. Uczeń dobrze współpracuje w kontakcie indywidualnym, lecz wymaga nadzoru nauczyciela i wsparcia podczas aktywności w grupie. W okresie adaptacyjnym u Mikołaja pojawiły się zachowania trudne.

Zanim zespół szkolny w roku 2012/2013 opracował dla Mikołaja IPET, dokonał dodatkowej diagnozy w formie pisemnej wielospecjalistycznej oceny poziomu funkcjonowania ucznia, w której wyróżnił jego mocne i słabsze strony:

Mocne strony ucznia:

- rozwój intelektualny na przeciętnym poziomie;
- sprawny fizycznie, chętnie bierze udział w grach i zabawach;
- potrafi odpowiedzieć pojedynczym słowem na pytanie nauczyciela na forum klasy;
- potrafi samodzielnie wykonać zadanie.

Informacje o trudnościach ucznia:

- czytanie: nie czyta;
- pisanie: zaburzona grafomotoryka;
- mówienie: zaburzone kompetencje komunikacyjne;
- liczenie: przelicza w zakresie 10;
- komunikacja interpersonalna: zaburzenia zdolności do naprzemiennego uczestnictwa w interakcjach społecznych;
- brak kontaktów społecznych, trudności w odczytywaniu i interpretowaniu znaczeń zachowań innych ludzi, nieadekwatne zachowania społeczne i reakcje emocjonalne;
- obniżenie poziomu umiejętności w sytuacjach stresujących, reagowanie płaczem, złością, wycofaniem;
- brak stałej gotowości do nauki szkolnej.

Po dokonaniu WOPFU zespół szkolny pracujących z Mikołajem opracował dla niego IPET będący ogólnym zestawem wskazań nakierowanych na niwelowanie trudności rozwojowych i edukacyjnych chłopca:

Dostosowanie sposobu sprawdzania i oceniania ucznia:

- dostosowanie kryteriów oceny do poziomu wiadomości i umiejętności ucznia;
- błędy oceniane w zakresie utrwalonych wiadomości;
- zadawanie pytań pomocniczych;
- modyfikowanie kartkówek, sprawdzianów;
- odczytywanie tekstów i poleceń;
- jasne określenie zakresu ocenianej wiedzy lub umiejętności.

Dostosowanie warunków kształcenia, metod i form pracy:

- wydłużenie czasu pracy;
- atmosfera akceptacji i życzliwości;
- modyfikowanie treści poleceń, stosowanie łatwiejszych sformułowań, wyeliminowanie zbędnego słownictwa, zmniejszanie zakresu ćwiczeń;
- zwracanie uwagi na rzeczy ważne (To zapamiętaj! To jest ważne!);
- odwoływanie się do doświadczeń, wskazywanie przydatności w życiu (zaczynamy od rzeczy najłatwiejszych do coraz trudniejszych);
- zapewnienie stałych, niezmiennych warunków do pracy ucznia.

Ponadto, podobnie jak w przypadku Moniki, nauczyciel języka angielskiego pracujący z Mikołajem opracował dla niego osobny program na I etap edukacyjny. Tabela poniżej prezentuje zakres dostosowania celów edukacyjnych oraz metod, form pracy i środków dydaktycznych zaproponowany dla zajęć z języka obcego.

EDUKACJA

Język obcy nowożytny — angielski

Dostosowanie celów edukacyjnych

1. Zapewnienie kontaktu z językiem obcym w formie zabawowej.
2. Stymulowanie prostych wypowiedzi ustnych.
3. Oswojenie z językiem obcym, jego melodią i strukturą.
4. Uruchomienie naturalnego potencjału zdolności naśladowczych dziecka w kierunku ustnej wypowiedzi.
5. Rozwijanie poczucia własnej wartości i wiary we własne możliwości.

Dostosowanie metod, form pracy i środków dydaktycznych

1. Dostosowanie ćwiczeń do możliwości ucznia.
2. Chwalenie za każdą próbę podejmowanych działań.
3. Zapisywanie przez nauczyciela krótkich notatek.
4. Pomaganie w wykonywaniu ćwiczeń.
5. Niekrytykowanie ucznia przy wykonywaniu ćwiczeń.
6. Ocenianie przygotowania ucznia do zajęć, jego zaangażowania i chęci do działania:
 - zmniejszyć liczbę słówek do zapamiętania;
 - pozostawić większą ilość czasu na ich przyswojenie;
 - w zapamiętywaniu pisowni stosować wyobrażenia wyrazu, literowanie, pisanie palcem na ławce, pisanie ze zróżnicowaniem kolorystycznym liter;
 - dawać więcej czasu na wypowiedzi ustne;
 - wymagania w wypowiedzianiu się na określony temat ograniczać do kilku krótkich, prostych słówek, zwrotów.

Tabela 2.

Dostosowanie w zakresie języka obcego nowożytnego — angielskiego dla Mikołaja.

(Źródło: opracowanie własne na podstawie IPET-u)

Obrane przy prezentacji przypadków trojga dzieci w wieku wczesnoszkolnym kryterium szczegółowości indywidualnych programów edukacyjno-terapeutycznych ukazuje różne podejście nauczycieli języka angielskiego do kwestii formalnych.

W indywidualnym programie Klimka język obcy nie został wyodrębniony. Zespół nauczycieli i specjalistów pracujących z chłopcem opracował uniwersalny zestaw wskazań w zakresie dostosowania sposobu sprawdzania i oceniania ucznia oraz w zakresie warunków kształcenia, metod i form pracy.

W przypadku Moniki na pierwszym etapie opracowywania IPET-u zespół szkolny z nią pracujący również skupił się na sporządzeniu listy ogólnych wskazań w zakresie dostosowania ewaluacji dziewczynki oraz dostosowania warunków kształcenia, metod i form pracy. W odróżnieniu jednak od nauczyciela języka angielskiego Klimka, nauczyciel Moniki pochylił się nad jej trudnościami, szczegółowo wyliczając umiejętności, jakie uczennica powinna nabyć w zakresie edukacji obcojęzycznej. Uwzględnił przy tym podstawę programową kształcenia ogólnego, dostosowując treści w niej zawarte do indywidualnych możliwości i potrzeb Moniki i ujął je tabelarycznie.

Praca zespołu szkolnego odpowiedzialnego za Mikołaja była trójetapowa. W pierwszej kolejności dokonano pisemnej oceny poziomu funkcjonowania ucznia. Choć wielospecjalistyczna ocena zespołu powinna stanowić punkt wyjścia dla IPET-u, nie zawsze materializuje się, przyjmując formę dokumentu. Bywa, że jest ona słowną „burzą mózgów”, wynikającą z analizy orzeczenia czy opinii poradni psychologiczno-pedagogicznej, której bezpośrednim owocem staje się IPET. W WOPFU Mikołaja wskazano na jego mocne i słabe strony, które zaobserwowano w toku pracy dydaktycznej. Zespół nie bazował jedynie na diagnozie psychologiczno-pedagogicznej, lecz także na spostrzeżeniach poszczególnych członków zespołu.

Po dokonaniu WOPFU zespół przystąpił do pracy nad IPET-em ukierunkowanym na niwelowanie trudności rozwojowych i edukacyjnych Mikołaja. Podobnie jak w przypadku dwóch wyżej opisanych przypadków, opracowano zestaw wskazań w zakresie ewaluacji chłopca oraz dostosowa-

nia warunków kształcenia, metod i form pracy, obowiązujący wszystkich nauczycieli i specjalistów prowadzących z nim zajęcia.

Trzeci etap prac był indywidualnym czasem refleksji nauczyciela języka obcego, któremu WOPFU niewątpliwie pomogła w opracowaniu szczegółowych punktów dotyczących dostosowania celów edukacyjnych oraz metod, form pracy i środków dydaktycznych, przy czym anglista skupił się na planowaniu własnego postępowania dydaktycznego z uczniem. Nauczyciel Moniki określił jej docelowe umiejętności, natomiast nauczyciel Mikołaja sam sobie wyznaczył tzw. DOs and DON'Ts.

Podsumowując, tworzeniu indywidualnych programów edukacyjno-terapeutycznych oraz wcielaniu ich w życie powinna przyświecać zasada indywidualizacji i uspołeczniania — wg Okonia (1998), opisana przez Półturzyckiego (1999) jako zasada indywidualizacji i zespołowości, która polega na uwzględnianiu indywidualnych możliwości każdego ucznia, przy jednoczesnym zapewnieniu współpracy i współdziałania wszystkich uczniów w klasie. Zasada ta postuluje konieczność indywidualnego podejścia do ucznia w warunkach pracy grupowej. Jeżeli IPET-y opracowywane są jedynie w oparciu o suchą diagnozę psychologiczno-pedagogiczną tzw. metodą kopiuj-wklej, wówczas stanowią one wyłącznie realizację biurokratycznego obowiązku. Dodatkowy dokument winien być dopełniający, bazować na obserwacji ucznia i uwzględniać jego specjalne potrzeby edukacyjne, które w różny sposób mogą manifestować się na lekcjach języka obcego. Raz sporządzony IPET nie powinien być traktowany jako opracowanie zamknięte. W założeniu jest to, podobnie jak konspekt lekcji, pomoc metodyczna, weryfikowalna i modyfikowalna w zależności od zaistniałej sytuacji dydaktycznej. IPET to nic innego jak zestaw wskazań od i dla nauczycieli, dotyczący dostosowania wymagań edukacyjnych do indywidualnych potrzeb rozwojowych oraz możliwości psychofizycznych ucznia.

Zakończenie

Analizując przywołane dokumentacje trojga uczniów z orzeczeniami do kształcenia specjalnego pod kątem dostosowania wymagań oraz indywidualizacji pracy na lekcji języka obcego (angielskiego), dostrzec można brak konsekwencji w planowaniu działań ze strony nauczycieli

przedmiotu. Jak wskazano, indywidualne programy edukacyjno-terapeutyczne są opracowywane zespołowo, a wskazania w nich zawarte powinny obowiązywać wszystkich nauczycieli i specjalistów pracujących z dzieckiem. Biorąc pod uwagę specyfikę zintegrowanej edukacji w klasach I-III szkoły podstawowej, wskazówki te są pomocne głównie wychowawcom — pedagogom wczesnoszkolnym. Lekcje języka obcego często prowadzone są jednak przez nauczycieli przedmiotowych i traktowane są jako odrębne zajęcia, stąd potrzeba szczegółowych wytycznych wydaje się zasadna. IPET-y są tworzone przez zespół i mogą być bardzo ogólne. Od dobrej woli nauczycieli (bądź wymogów dyrekcji) zależy, czy język obcy nowożytny zostanie szczególnie potraktowany. Podobnie rzecz się ma w przypadku zajęć gimnastycznych czy artystycznych. Co ważne, IPET-y są — a nawet powinny być — modyfikowalne. Oznacza to, że w trakcie procesu nauczania zakres wymogów, form i metod pracy oraz stosowanych środków dydaktycznych może zostać zmieniony w zależności od zaistniałych potrzeb. IPET-y nie powinny być bowiem tworzone wyłącznie z konieczności biurokratycznej. W założeniu mają stanowić pomoc dla osób pracujących z dziećmi ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, a nawet mogą stać się rejestrem poczynionych postępów.

Bibliografia

- Karpińska-Szaj, K. 2013. *Nauczanie języków obcych uczniów z niepełnosprawnościami w szkołach ogólnodostępnych*. Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM.
- Okoń, W. 1998. *Wprowadzenie do dydaktyki ogólnej*. Warszawa: Wydawnictwo Akademickie „Żak”.
- Pólturzycki, J. 1999. *Dydaktyka dla nauczycieli*. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek.
- Szpotowicz, M. 2011. Podstawa programowa edukacji wczesnoszkolnej w zakresie języka obcego nowożytnego. *Podstawa programowa z komentarzami. Tom 3. Języki obce w szkole podstawowej, gimnazjum i liceum*, 27-28. <http://www.men.gov.pl>

gov.pl/images/ksztalcenie_kadra/podstawa/men_tom_3.pdf. Accessed 10 February 2014

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 roku zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz.U. z 2010 nr 228 poz. 1491). <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet;jsessionid=1B1F4F6341ECD43BD6AF3AB18AB343CC?id=WDU20102281491+2011%2409%2401&min=1>. Accessed 10 February 2014

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 2 sierpnia 2013 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w specjalnych przedszkolach, szkołach i oddziałach oraz w ośrodkach (Dz.U. z 2013 poz. 958) <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20130000958>. Accessed 10 February 2014

Welker, H. A. 2010. *Dictionary use: A general survey of empirical studies*. Universidade de Brasília: Brasília.